

POSUDEK na disertační práci

Jméno a příjmení autora disertační práce: Mgr. Filip Sedlák

Název disertační práce: *Svoboda svědomí v Duchu Kristově – stěžejní zásada husitské teologie*

Školitel: doc. ThDr. Jiří Vogel, Th.D.

Praha, 20. září 2022

Filip Sedlák již v úvodu své práce postihuje existenciální rozměr svobody, když cituje filozofa Byung-Chul Hana: „omezení svobody nás činí svobodnými“. Se stejným motivem se setkáme v podstatě už u Immanuela Kanta, v existenciální filozofii u Martina Heideggera, v teologii minulého století mu věnoval asi největší pozornost Karl Rahner, který také říká, že svobodu nejvíce pociťujeme tehdy, když jí moc neoplýváme, když jsme zatíženi břemeny. Je tomu tak proto, že svoboda je základní dynamický element lidského bytí, hnací motor života, který vždy sahá za své hranice, je to nespokojenost s hranicemi. Čím je tato nespokojenost větší, tím silněji svobodu pociťujeme, respektive o ni usilujeme. Následující rozlišení svobody „k“ a svobody „od“ jako základů křesťanské antropologie, stejně jako naznačení kontrastu svobody a lásky, pak působí trochu jako krok zpět k teologickým klišé, která nemají svoji oporu ve variabilitě biblických pohledů na téma svobody.

Svoboda ovšem není v Sedlákově práci hlavním tématem, nýbrž mu jde v první řadě o pokus o proniknutí do hloubky užšího pojmu: „svoboda svědomí v Duchu Kristově“, který tvoří základní konstantu teologie CČSH, její formální i materiální princip. K tématu přistupuje diachronicky, začíná ohledáváním počátků používání pojmů svoboda svědomí a duch Kristův u Karla Farského, pokračuje dalšími významnými teology CČSH, na konci pak věnuje hlavní pozornost pojetí u Zdeňka Trtíka. Všimá si variability možných výkladů, zejména napětí mezi nezávazností a závazností vůči pravidlům, kterými je vymezován rozměr svobody svědomí v církvi apod. Za důležitý exkurz považují i návrat k Janu Husovi, neboť téma svobody svědomí bylo s jeho osobností spojováno v moderních českých dějinách mnohokrát, a to nejen v tradici reformačních církví, nýbrž i v církvi katolické. Nepřehlédnutelný by měl být v tomto ohledu projev kardinála Berana na II. vatikánském koncilu o potlačování svobody svědomí v českých zemích.

Sekundárním cílem disertační práce je pokus o rozkrytí původu pojmu „Duch Kristův“ v teologii CČSH. Toto téma otevřel ve svých teologických úvahách již Zdeněk Kučera, který naznačil hned několik možných hypotéz. Sám jsem též přispěl do diskuze několika drobnými postřehy. Potěšilo mě, že se

Sedlák jednoho z těchto postřehů ujal a provedl velice solidní komparaci myšlenek Karla Farského a George Tyrrella. Osobně mě zaujaly rozdíly v pojetí tohoto pojmu mezi oběma osobnostmi. Možná bych k Sedlákovým úvahám doplnil, že jeden z důležitých pramenů Farského myšlení byla bezpochyby kantovská filozofie, která se odráží ve Farského pojmech „Bůh jako věčně živý zákon všehomíra“ a „Ježíš jako živý zákon mravnosti“. A i když Tyrrell s Farským nesdílel kantovský rys jeho teologických úvah, mohl Farský Tyrrellův pojem „duch Kristův“ modifikovat.

Ve třetí kapitole se Sedlák soustředí na zlom v uvažování o Duchu Kristově v teologii Zdeňka Trtíka a daří se mu rozkrýt jednu z linií vývoje jeho teologických reflexí. Všimá si, jak s uvedeným pojmem pracuje v různých teologických oblastech a disciplínách a vlivu Emila Brunnera, který myšlenkově ovlivnil jádro většiny Trtíkových teologických koncepcí. V závěru práce se snaží formulovat vlastní pohled na pojem Ducha Kristova. Myslím, že Sedlákova perspektiva ukazuje i na určitý posun v teologii CČSH, která stále hledá možné opory pro posílení svojí identity.

V disertační práci Filipa Sedláka shledávám tři solidně zpracované otázky teologie CČSH a osobně všechny považuji za přínos. Ačkoli se zcela neztotožňuji s některými závěry, jde z mé strany spíš o jiný pohled na věc, než o kritiku nějaké zásadní chyby. Práce se mi velice dobře četla, možná i proto, že je mi tematicky blízká. Disertační práce splňuje všechna požadovaná kritéria, doporučuji, aby byla přijata a po jejím obhájení byl Filipu Sedlákovu udělen titul PhD.

